

Občiansky zákonník mení dedenie: Nové pravidlá umožnia záväzne určiť, komu pripadne majetok

15.7.2026 - Štěpán Štarha, Patrícia Jamříšková | HAVEL & PARTNERS

Pravidlá dedenia na Slovensku sa môžu výrazne zmeniť. Kým dnes majú ľudia pri plánovaní osudu svojho majetku po smrti k dispozícii najmä závet, pripravovaná reforma Občianskeho zákonníka počíta s oveľa širšími možnosťami.

Poručníelia by si mohli záväznejšie určiť, komu pripadne majetok, kto prevezme rodinné podnikanie alebo kto sa postará o ich blízkych. Podľa odborníkov ide o jeden z najvýznamnejších posunov v dedičskom práve za dlhé roky.

Ako vysvetľujú partner Štěpán Štarha a vedúca advokátka Patrícia Jamříšková z advokátskej kancelárie HAVEL & PARTNERS, súčasná úprava vychádza ešte z koncepcie 60. rokov minulého storočia a možnosti plánovania dedenia sú v nej výrazne obmedzené.

„Najvýraznejšou zmenou je posun od pomerne rigidného systému k podstatne väčšej autonómii vôle poručníela, teda osoby, po ktorej sa dedí, a k väčšej istote dedičov,“ uvádzajú odborníci.

- **Nové pravidlá môžu oslabiť nároky detí a posilniť vôľu vlastníka majetku.**
- **Dedičská zmluva sľubuje istotu, no môže človeku zviazať ruky ešte za života.**
- **Reforma môže najprv priniesť viac sporov a predĺžiť dedičské konania.**

Čo sa mení: pribudne dedičská zmluva

Kľúčovou novinkou má byť zavedenie dedičskej zmluvy. Po prvý raz by umožnila, aby sa poručníel a budúci dedič ešte počas života záväzne dohodli, kto a za akých podmienok nadobudne majetok po smrti poručníela.

Dnes môže človek svoju vôľu vyjadriť najmä prostredníctvom závetu. Ten je však jednostranným právnym úkonom a poručníel ho môže kedykoľvek zmeniť alebo zrušiť. Budúci dedič preto nemá istotu, že takáto vôľa zostane zachovaná až do smrti poručníela.

„Pri záвете si budúci dedič nikdy nemôže byť úplne istý, či poručníel svoje rozhodnutie neskôr nezmení a on sa o tom až do dedičstva nedozvie. Pri dedičskej zmluve má mať dedič podstatne väčšiu istotu, pretože ide o obojstranne záväzné riešenie,“ vysvetľujú odborníci z HAVEL & PARTNERS.

Komu môže novinka pomôcť

Dedičská zmluva môže mať význam najmä:

- pri rodinných firmách,
- v situáciách, keď sa jeden z potomkov dlhodobo stará o rodičov,
- keď sa podieľa na správe majetku,

- keď pomáha budovať rodinné podnikanie.

- Takýto nástroj môže zabezpečiť, že práve táto osoba bude mať jasnejšie postavenie pri budúcom prevode majetku.

Nové nástroje: odkaz, príkaz či zaopatrovacia zmluva

Návrh nového Občianskeho zákonníka neprináša len dedičskú zmluvu. Zavádza aj viacero inštitútov, ktoré sú v zahraničí bežné, no slovenské právo ich doteraz nepoznalo.

Umožní prenechať konkrétnu vec určenej osobe bez toho, aby sa táto osoba stala dedičom a preberala zodpovednosť za dlhy dedičstva.

Môže ísť napríklad o:

- zbierku obrazov,
- cenný predmet,
- inú konkrétnu vec.

Príkaz

Prostredníctvom príkazu bude môcť poručiteľ uložiť dedičovi určitú povinnosť.

Môže ísť napríklad o:

- povinnosť umožniť konkrétnej osobe bývanie v zdedenej nehnuteľnosti,
- zabezpečenie starostlivosti o domáce zvieratá.

Zaopatrovacia zmluva

Novinkou má byť aj zaopatrovacia zmluva, ktorá umožní upraviť starostlivosť ešte počas života, napríklad prostredníctvom doživotnej finančnej renty.

Zároveň bude možné ustanoviť správcu dedičstva alebo vykonávateľa poslednej vôle, ktorí pomôžu zabezpečiť naplnenie zámerov poručiteľa.

Väčšia sloboda znamená aj väčšiu zodpovednosť

Dedičská zmluva však nebude iba výhodou. Jej hlavnou vlastnosťou je záväznosť, čo zároveň znamená menšiu možnosť neskorších zmien.

„To, čo je výhodou z hľadiska istoty, je rizikom z hľadiska flexibility. Podstata dedičskej zmluvy spočíva v jej záväznosti, a preto ju nebude možné jednostranne meniť či rušiť tak jednoducho ako závet,“ upozorňujú Štěpán Štarha a Patrícia Jamříšková.

Ak by sa človek v zmluve zaviazal a zároveň obmedzil nakladanie s určitým majetkom ešte počas života, mohol by si výrazne zúžiť možnosti neskôr rozhodnutie zmeniť alebo napríklad majetok predať. Problém môže vzniknúť najmä v prípade, ak sa zmenia rodinné vzťahy, finančná situácia alebo predstava o budúcom rozdelení majetku.

Práve preto odborníci zdôrazňujú, že dedičská zmluva nemá byť iba formálnou náhradou závetu, ale

nástrojom na situácie, v ktorých je prioritou stabilita a dlhodobá predvídateľnosť.

Slabšia ochrana povinných dedičov posilní vôľu poručiteľa

Významnou zmenou má byť aj úprava ochrany neopomenuteľných dedičov, teda najmä detí.

Ochrana potomkov zostane zachovaná, no ich minimálny zákonný podiel sa má znížiť:

- maloleté dieťa by malo mať nárok na tri štvrtiny svojho povinného zákonného podielu, teda 75 percent,
- plnoletý potomok by mal mať nárok na jednu štvrtinu povinného zákonného podielu, teda 25 percent.

Dnes pritom platí, že:

- maloleté dieťa má nárok na celý svoj povinný zákonný podiel, teda 100 percent,
- plnoleté dieťa má nárok na polovicu povinného zákonného podielu, teda 50 percent.

„Návrh teda jasne posúva rovnováhu viac v prospech vôle poručiteľa, teda toho, kto majetok vytvoril, čo sa javí ako správna zmena rešpektujúca autonómnú vôľu jednotlivca,“ uvádzajú odborníci.

Takáto zmena môže byť praktická najmä pri rodinných podnikoch, kde je potrebné zabezpečiť kontinuitu firmy, alebo v prípadoch, keď sa jeden z potomkov výraznejšie podieľal na starostlivosti o rodiča či na budovaní majetku. Zároveň však môže priniesť nové rodinné napätia, keďže ostatní potomkovia získajú slabšiu zákonnú ochranu.

Menej sporov? Najprv pravdepodobne viac

Nové pravidlá môžu podľa odborníkov dlhodobo pomôcť znižovať počet konfliktov, ak budú dedičské plány pripravené kvalitne a včas. Krátkodobo však možno očakávať aj opačný účinok.

„Doteraz súdy rozhodovali len o dvoch dedičských inštitútoch, v podstate o závete a zákonom dedení, pričom už mali ustálenú prax a výklad. To sa zmení,“ upozorňujú Štěpán Štarha a Patrícia Jamříšková.

Pribudne totiž množstvo nových právnych možností, ktoré sa môžu vzájomne kombinovať. To môže viesť k vzniku nových typov sporov a zároveň k predĺženiu dedičských konaní.

Z dlhodobého hľadiska však môže lepšie nastavené plánovanie majetku priniesť väčšiu právnu istotu a obmedziť tradičné konflikty medzi dedičmi.

Kto by mal začať plánovať už teraz

Nové pravidlá by mali podľa odborníkov sledovať najmä:

- majitelia rodinných firiem,
- podnikatelia,
- ľudia s väčším majetkom.

Práve pri nich môže nejasné nástupníctvo po smrti vlastníka viesť k sporom, ochromeniu

rozhodovania alebo k ohrozeniu podnikania.

Pozornosť by mali novým možnostiam venovať aj:

- ľudia žijúci v druhom manželstve alebo partnerstve,
- osoby s deťmi z rôznych vzťahov,
- rodiny s dlhodobými konfliktmi,
- seniori odkázaní na pomoc blízkych.

Pri väčších majetkoch však odborníci upozorňujú, že ani nový Občiansky zákonník nebude obsahovať všetky nástroje využívané v zahraničí. Chýbať má napríklad komplexnejšia úprava zvereneckých fondov, nadačných fondov či súkromných nadácií. Pri rozsiahlejších majetkoch preto zostane potrebné individuálne a dlhodobé plánovanie, prípadne využitie zahraničných riešení.

Existujúce závetý bude vhodné prehodnotiť

Ľudia, ktorí už závet majú, by po prijatí nového Občianskeho zákonníka mali svoje nastavenie opätovne preveriť. Neznamená to, že staršie dokumenty automaticky stratia význam, ale nové možnosti môžu priniesť vhodnejšie riešenia.

V mnohých prípadoch môže byť efektívnejšie doplniť existujúci závet o ďalšie nástroje, napríklad:

- dedičskú zmluvu,
- zaopatrovaciu zmluvu,
- odkaz,
- ustanovenie správcu dedičstva.

Pri rodinných firmách a väčších majetkoch by pritom nemalo ísť iba o úpravu jedného dokumentu, ale o komplexnú stratégiu medzigeneračného odovzdania majetku. Práve správne nastavené nástupníctvo môže rozhodnúť o tom, či sa majetok a podnikanie podarí zachovať aj pre ďalšiu generáciu.

<https://www.havelpartners.sk/obciansky-zakonnik-meni-dedenie-nove-pravidla-umoznia-zavazne-urcit-komu-pripadne-majetok>